

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV VÄST RAPPORT 2002:17

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Kokgropar – matlagning eller bastu? Diskussion kring en arkeologisk undersökning

Halland, Veddige socken, Barkhult 2:1, RAÄ 64

Eva Schaller Åhrberg

UV VÄST RAPPORT 2002:17

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Kokgropar – matlagning eller bastu? Diskussion kring en arkeologisk undersökning

Halland, Veddige socken, Barkhult 2:1, RAÄ 64

Eva Schaller Åhrberg

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Väst

Box 10 259, 434 23 Kungälv

Besöksadress: Nygatan 11

Växel: 0300-33 900

Fax: 0300-33 901

e-post: uvvaest@raa.se

e-post: foramn.efternamn@raa.se

<http://www.raa.se/uv>

Bildredigering Anders Andersson och Lena Troedson

Layout Lena Troedson

Omslagsbild Ett sweathouse från början av 1900-talet (Minnesota USA).

Hyddan är byggd över en kokgropsliknande anläggning.

Teckning: Anders Andersson

Tryck/Utskrift Elanders Digitaltryck, Göteborg, 2002

Kartor ur allmänt kartmaterial,

© Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L1999/3.

© 2002 Riksantikvarieämbetet

UV Väst Rapport 2002:17

ISSN 1404-2029

Innehåll

Den arkeologiska undersökningen

Inledning 7

Undersökningens förutsättningar 7

Metod 7

Resultat 8

Utvärdering 10

Administrativa uppgifter 10

Kokgropar och andra anläggningar

Inledning 11

Anläggningar 11

Anläggningstypen kokgropar 13

Vanliga och ovanliga tolkningar av kokgropar 13

Kronologi 16

Sammanfattande kommentar 16

Tack 17

Referenser 18

Bilagor 19

Bilaga 1. Anläggningslista 19

Bilaga 2. Fyndlista 20

Figurförteckning 21

Fig. 1. Utsnitt ur GSD-Sverige kartan med platsen för undersökningen markerad.

Den arkeologiska undersökningen

Inledning

På våren 1995 upptäcktes ett antal stolphål och en kokgrop på ett avbanat område i och invid Strängbetongs grustäkt på Barkhult (fig. 2). Efter besiktning beslöt Länsstyrelsen att en arkeologisk förundersökning inom grustäktens verksamhetsområde skulle genomföras (Rapport Schaller Åhrberg 1997). På grundval av förundersökningen beslöt Länsstyrelsen att en arkeologisk undersökning av området närmast grustäkten skulle utföras. Detta skedde under två veckor i augusti 1997 och deltagare var förutom författaren Betty-Ann Munkenberg och Bengt Westergaard.

Undersökningen inspirerade till funderingar om hur den i arkeologiska sammanhang så vanliga kokgropen egentligen använts, och ska ses som ett första steg i en fördjupad studie i kokgropens plats i förhistoriska samhällen.

Undersökningens förutsättningar

Undersökningsplatsen var belägen på en mäktig grusformation; resultatet av ett 12 500–13 000 år gammal israndbildning som även avspeglar dåvarande havsnivå (Gustavsson 1993, s.10–11). I områdets norra del har Viskan under årtusenden skurit ned igenom gruset, så att terrängen idag faller dramatiskt från en högplatå ned till Viskans dalgång.

Lika tätt som det är mellan kända fornlämningar i Viskans dalgång, lika glest är det mellan dem här, 50 meter över dalbotten. En ”röseliknande lämning” registrerades av fornminnesinventeringen 1965, där den betecknas som ett sannolikt röjningsröse. (Röset fick fornlämningsnummer 64, ett registernummer som numera även omfattar den här beskrivna undersökningsplatsen.) Beskrivningen ”4 m i diameter, 0,4 m hög, --- 0,2–0,3 m stora stenar” visar att röset både i storlek och uppbyggnad skilt sig från de ovannämnda småstensrösen som ligger på och invid stensträngen. Noteringen att det var beväxt med en större ek ger en antydning om minsta ålder. Röset har någon gång mellan 1965 och 1996 schaktats bort utan undersökning.

Veddigideltat vid Barkhult har oavbrutet legat över havets yta alltsedan den senaste istiden släppte sitt grepp om landskapet. Läget vid Viskan bör ha varit strategiskt gynnsamt för människor i alla tider – för jägar-/samlarfolk under årtusenden, fram till (älg-)jägare och (bär-)samlare i dag.

Metod

Närmast grustaget var matjorden redan avbanad, och ett par anläggningar hängde delvis nedrasade på kanten. Ett område kring dessa banades av, ett antal sökschakt lades i nordvästlig riktning (se schaktplan, fig. 3), 31 anläggningar mättes in med geodimeter, samt undersöktes till hälften med grävslev, tio fynd samlades in, liksom tre träkolsprover.

Inmättningsfilerna har tyvärr förkommit, vilket gör att schaktplanen framställts på grundval av en pappersutskrift, och att fyndtomma schakt norr om

Fig. 2. Utsnitt ur Ekonomiska kartan, blad 6B 1i, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning. Lantmäteriverket 2002-09-05. Dnr 601-2002/1691.

avbanad yta ej finns med på planen. Detta betyder också att inmätta lösfynd på ytan ej längre kan korreleras till absolut läge.

Resultat

Av de 31 anläggningarna var 5 kokgropar, 4 gropar, 6 recenta gropar, 1 stolphål, 2 stolphålgropar med stolphål, 1 rotvält, 3 troliga kulturlagerrester, 6 tveksamma stolphål och 3 odokumenterade (som "hängde" i täktkanten).

Fyndmaterialet bestod av tre TRB-skärvor, d.v.s. skärvor från den yngre stenålderns jordbrukskultur. En av dem var en mynningsskärva, en var dekorerad med dubbla rader pinnstick, den tredje var odekorerad. Övriga fynd bestod av en kärna, ett ryggsån samt två avslag av flinta. De sistnämnda kan troligen sättas i samband med fynden av nämnda krukskärvor. Av fynd

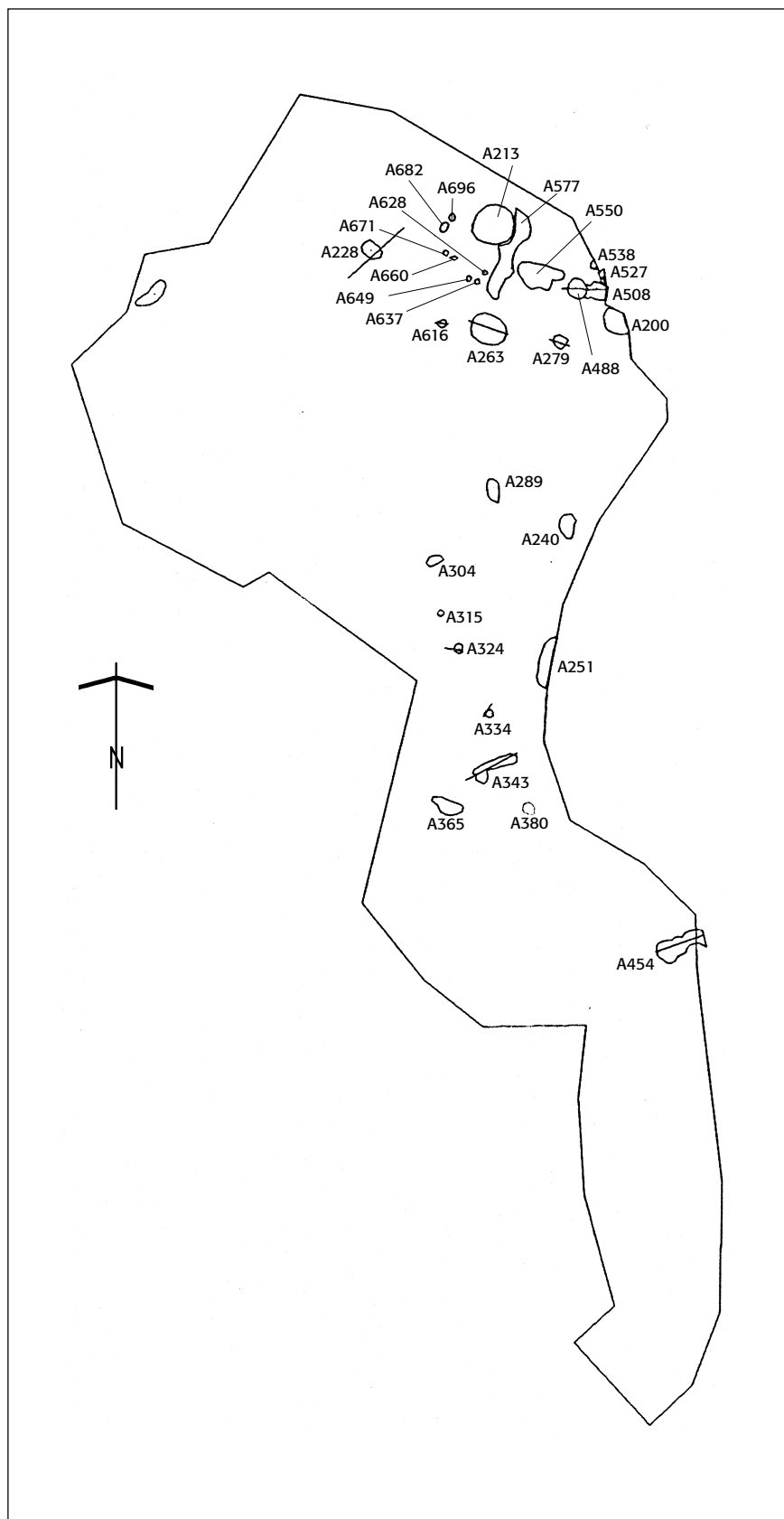

Fig. 3. Planritning över undersökt yta. Skala 1:250.

från nyare tid återfanns en röd lergodsskärva med glasyr och ett liten bit grönt fönsterglas. Tre träkolprover finns också i det insamlade materialet.

Utvärdering

Tre kronologiska faser kan urskiljas i det lilla materialet, en trattbägarfas från yngre stenålder med krukskärvor, flintorna samt troligtvis även de nästan helt urlakade kulturlagerresterna. En yngre bronsåldersfas kan man räkna med i form av de 5–6 kokgroparna (se artikeldel, denna rapport), samt slutligen en fas som skulle kunna knytas till den närbelägna, numera borttagna 1700–1800-talsbebyggelsen, karakteriserad av rödgods, fönsterglas och de recenta groparna (som skulle kunna vara resultatet av mindre grustäkter till husbehov).

Under arbetet diskuterade vi kokgropar och dess funktion, vilket sedermera förde till den hypotes som diskuteras i rapportens andra del, nämligen den att kokgropar ej använts till matlagning utan är den fysiska lämningen av forntida bastubad.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 421-4576-1997.

Länsstyrelsens dnr: 220-5649-95.

Uppdragsgivare: AB Strängbetong, Box 137, 430 20 Veddige.

Projektnummer: 1320117.

Undersökningstid: 15/8–1/9 1997.

Fältpersonal: Betty-Ann Munkenberg, Bengt Westergaard och Eva Schaller Åhrberg.

Exploateringsyta: 5000 m².

Undersökt yta: 5000 m².

Läge: Ekonomiska kartan, blad 6B 1i.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x 1293,1 y 6355,2.

Höjdsystem: RH 70.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm: 1 profilitritning i skala 1:20.

Fynd: fynd med Fnr 1–13.

Kokgropar och andra anläggningar

Inledning

Arkeologisk terminologi kan troligen verka förvirrande för en intresserad allmänhet som besöker en utgrävningsplats. Den kan även i värsta fall verka förvirrad på oss arkeologer själva, varför det kan finnas skäl för de sistnämnda att försöka reda ut begreppen. Nedanstående framställning är således främst riktad till Strängbetongs ledning (som finansierade undersökningen av forn-lämning 64 i Veddige socken) och anställda (som besökte undersökningen) liksom den är ett försök att för mig själv att se vad jag håller på med.

Undersökningen ägde rum 1997 på en höglänt grusplatå på Viskans södra sida och kom till stånd på grund av att grustakten skulle utvidgas. Den var en mindre undersökning i alla bemärkelser, få arbetsdagar, liten arbetsstyrka och få fynd eller företeelser, men resultaten kom att uppta en stor plats inom mitt arkeologiska intresseområde. Undersökningen har fört till att åtminstone en arkeolog har slutat att se kokgropar som en trist och intetsägende företeelse, utan som en fascinerande ingång till funderingar kring (den forntida) människans behov av andlig och kroppslig rening.

Eftersom vägen till insikt (verklig eller inbillad) ofta är allt annat än rätlinjig vill jag gärna försöka förmedla vägen såväl som målet.

Anläggningar

Arkeologer talar gärna svepande om anläggningar och pekar ut på den från matjord befriade ytan som håller på att undersökas. Anläggningar (motsvarande engelskans features) är ett uttryck för allt som kan avgränsas i rummet, och som har en bakgrund i att någon gjort något på platsen under tidigare tider. Detta något har inneburit någon form av grävande och/eller konstruerande. Anläggningar är oftast mörkare fläckar i den ljusare sanden, gruset eller leran, men kan även vara stensamlingar, brunnar, gårdsgårdar, gravar, kyrkoruiner, vägar, eldstäder, husgrunder m.m.

I denna lilla rapportfördjupning vill jag koncentrera mig på den typ av anläggningar (små och stora, smala eller vida, grunda eller djupa, regelbundna eller oregelbundna) som vid bortschaktning av ploglager eller andra myllalager framstår som mörka fläckar.

Tre anläggningstyper dominerar en arkeologisk undersökningsplats; härdar, gropar och stolphål. Härdar kan delas in i härdgropar, härdrester, upphöjda härdar, rektangulära härdar o.s.v. Stolphål och gropar utgör ofta ett förmedlingsproblem, eftersom de rent fysiskt (där och då) varken är gropar eller hål, vilket kan göra dem svåra att se eller förstå för någon som guidas på utgrävningen.

Stolphål har en gång varit hål, nämligen då någon i forntiden grävde ett hål i marken för att sätta ner en stolpe. När stolpen rests i hålet, kunde ibland stenar läggas kring stolpen i botten för att staga upp den bättre, och slutligen fylldes hålet kring stolpen igen. Ur detta förfarande får vi arkeologer nya varianter av anläggningstyper: Det stenskodda stolphålet, och stolpgropen

utöver stolphålet självt – som således när vi undersöker inte längre är något hål. Om stolphålet är litet, kan det kallas käpphål.

Med tiden kan stolpen ha brunnit upp (om det exempelvis stod i ett hus som råkade ut för en eldsvåda) eller ruttnat bort. Efterhand fylls gropen där stolpen stått igen av mylla, och framstår sedan som den mörka fläck mot den ljusare omgivningen som vi ser när vi tagit bort matjorden. Vi har fått anläggningen stolphål. Som man kan förstå är det lättare att påstå (liksom för utomstående att se) att ett stolphål är ett stolphål om det ingår i en grundplan av ett hus med många stolphål som bildar långväggar och kortsidor. Men långt ifrån alla stolphål kan sättas i ett meningsfullt sammanhang, och det kan många gånger vara svårt att bestämma sig för om stolphålet är ett stolphål eller en grop...

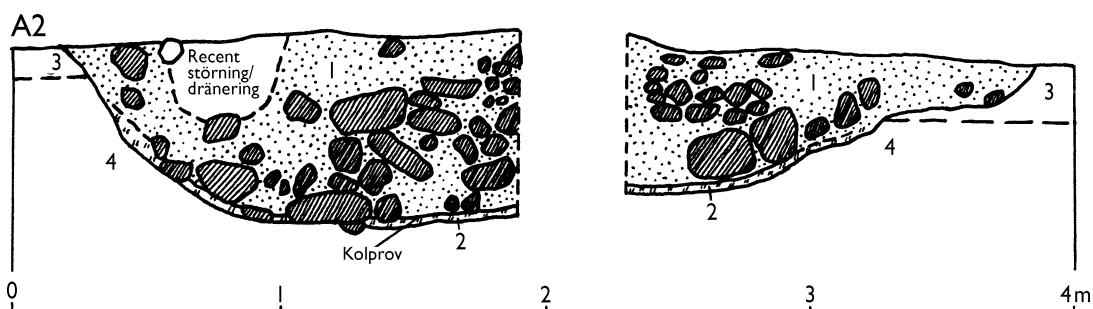
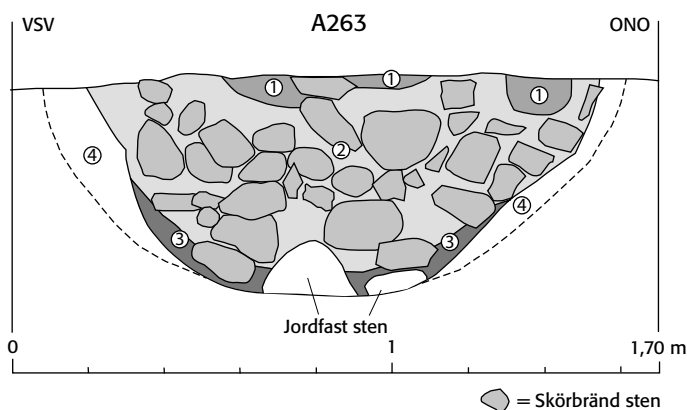
Anläggningskategorin gropar är ofta en något av en slaskkategori – är det inte en eldstad eller ett stolphål, så är det ofta en grop. Gropens ursprungliga funktion kan vara svår att definiera, eftersom gropens fyllning, d.v.s. innehållet, inte nödvändigtvis har något samband med anledningen till att den grävdes. Detta faktum ligger till grund för merparten av arkeologisk debatt kring källdata – hörde fyndet från gropen till människorna som grävde den, eller till människorna som uttraderade den? Denna till synes banala frågeställning är (om än förenklat framställd) en av hörnstenarna i arkeologisk källkritisk debatt.

Om vi avslutar denna genomgång av anläggningstyper med en sista, och för arkeologer den tristaste, är det de som i listorna kallas recenta, d.v.s. att vi

Lagerbeskrivning

1. Ploglager
2. Grusig sotig sand med enstaka kolfragment
3. Ett distinkt skikt träkol
4. Sandig grov grus

Fig. 4. Kokgropar i profil i skala 1:20. A263 från Veddige 64. A2 från Morlanda 37 (Johansson 1997).

Lagerbeskrivning

1. Gråbrun/svart humös mellansand
2. Kol och sot
3. Brunbeige humös grusig sand
4. Gulbeige finsand
5. Symbol för skörbränd sten

bedömer dem som så nya att de inte har arkeologiskt intresse. Som bevis på att en plats inte ligger orörd sedan en forntida bosättning är de dock av en viss vikt.

Anläggningstypen kokgropar

Kokgropen är en relativt vanlig anläggningstyp vid arkeologiska undersökningar. Termen kokgropar används mycket disparat, men jag syftar på sådana gropar som är 0,5–3,0 meter i diameter, har ett i förhållande till diametern relativt stort djup samt innehåller stora mängder starkt skörbränd sten, ofta på en bädd av träkol. Kokgropar innehåller sällan artefakter (föremål) eller ekofakter (matrester m.m.). Figur 4 visar ett par typiska kokgropar i profil.

Utifrån den databas på 171 kokgropar från Halland och Bohuslän som för närvarande föreligger har de vedarter som finns bestämda plockats ur och kvantifierats i tabellen nedan. Som synes finns inga barrträd (utom ett osäkert idegransfragment) och björk dominerar kraftigt. Generellt kan man tycka att trädslag med hög värmepotential dominerar i listan.

Vanliga och ovanliga tolkningar av kokgropar

Kokgropar har schablonmässigt oftast tolkats som matlagingsgropar, huvudsakligen utifrån en klassisk artikel av Grit Lerche från 1969 som beskriver

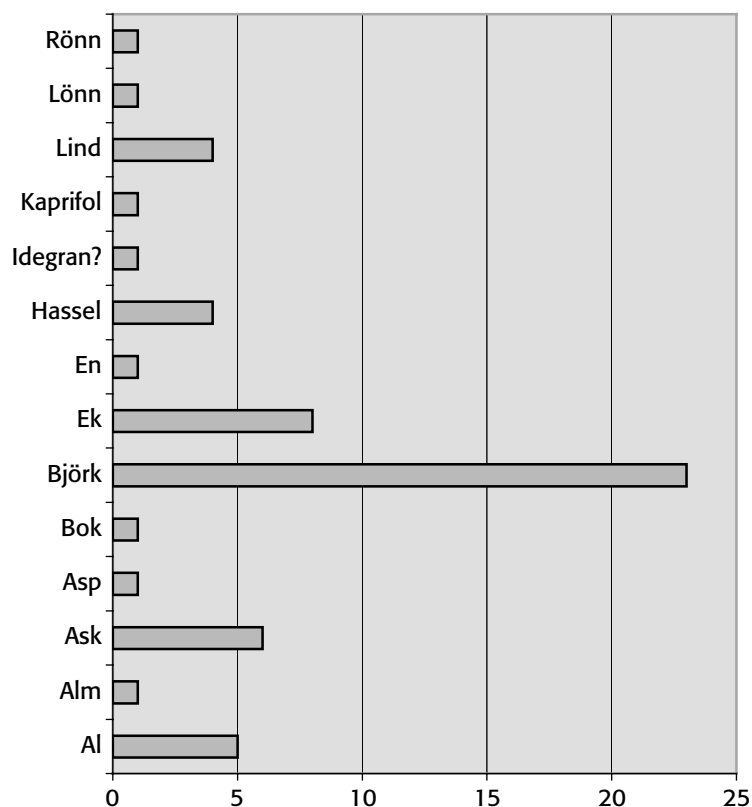

Fig. 5. Vedartsbestämt träkol från ett urval kokgropar.

matlagning med kokgrop på Nya Guinea (a.a. s. 195–209). Metoden innebär att man hettar upp stenar, och lägger dem i en grop, packar in maten i något lämpligt, och täcker till allt sammans med torvor eller jord. Detta är en tolkning som många arkeologer har känt som otillfredsställande och onyanserad. Om kokgropen använts till matlagning borde kanske anläggningstypen förekomma på boplatserna i långt större antal än vad som är fallet. Var och en som undersökt en kokgrop vet hur inkilade de skärviga stenarna är i varandra, och hur svårt det är att tömma gropen för att få fram en profil att dokumentera. Om en måltid tillretts i gropen borde den i högre grad vara tömd på sitt innehåll, eller åtminstone vara lättare att tömma på sten, eftersom den eventuella maten tagits ut.

Andra, mindre vanliga, tolkningar av kokgropar är att de använts för att torka fisk, att rosta säd, bereda skinn m.m. (Gustafson 1993 och Fors 1996). I en C-uppsats om kokgropar i Norrbotten har Erik Norberg gått igenom många av de tolkningsförslag som finns i litteraturen (Norberg 1996). Han använder oftast begreppet ”skärvtensgropar” enligt den i Norrland vanliga terminologin, vilket är ett betydligt mer neutralt, och därmed bättre uttryck.

Det var med dessa funderingar i bakhuvudet jag satt på grusplatån vid Viskan och grävde ut kokgropar. Möjligen för att jag nyligen installerat en kakelugn i hemmet, möjligen för att vi arbetade i en kylslagen väderlek, väcktes tanken på att de tidigare så heta stenarna i gropen utgjort ett värmemagasin för att hålla människan varm snarare än mätt. Jag funderade på om man (i en obestämd forntid) hade byggt en tillfällig bostad, under jakt, eller under långa vandringar, och inte ville ha en öppen eld inomhus. Dels brinner en öppen eld snabbt ut, dels blir ju utrymmet fullt med rök. Mycket bättre då att hettat upp stenar på en eld utanför kåtan eller tältet och därefter lägga dem i en grop inomhus. Hur varmt det skulle bli i ett tält med en sådan ”ugn” hade jag ingen uppfattning om, men tanken på en funktion bortom kokgropen var väckt.

Några år senare läste jag med stor behållning en serie romaner av den amerikanske författaren Tony Hillerman. Miljön utgörs av ett Navajo-reservat i New Mexico, och huvudpersonerna är reservatpolis. Dessa poliser lever i gränslandet mellan traditionell indiansk och (mer eller mindre) modern amerikansk kultur. Hur dessa båda levnadssätt möts och jämkas är mycket bra och intressant beskrivet, särskilt mot bakgrund av den dramatiska landskapsbilden med öken, berg och de branta pelarbergen. I flera av dessa böcker beskrivs hur männen som är huvudpersoner badar svettbad eller ångbad (am. sweatbath) när de är trötta och utmattade, och när de mött döden, i yrkeslivet eller privat. Ett exempel är när en av polisernas hustru har begravts av sina bröder på ett traditionellt Navajo-sätt:

”Her brothers had picked her up then, and put the body in the back of their truck, and driven down the track towards the cliff. In about an hour they came back without her and took a cleansing sweat bath”.
(Hillerman *Thief of Time* 1988, s. 80.)

I en av böckerna finns även en beskrivning av hur ett sådant bad tillreds. Resultatet bör ha blivit en hög med skörbrända stenar, stenar som naturligtvis krackelerat starkare av vattnet som har hållits på för att uppnå ångan.

I en berättelse hämtad från internet kan vi läsa följande:

Fig. 6. Ett sweathouse från början av 1900-talet (Minnesota USA). Hyddan är byggd över en kokgropsliknande anläggning. Foto: Monroe P. Killy. Ur Photograph Collection, 1946, © Minnesota Historical Society, neg.nr 35579. (Källa: <http://www.d.umn.edu/cla/faculty/troufs/Bufalo/PB26.html>.)

Each family had its own sweathouse, if they wanted to. If they wanted to, they had their own. It's up to them. But most generally, in the olden days, each household would have a sweatbath wigwam. They were about four, five, five-and-a-half to six feet long, all around. And they'd be about four feet high.

Our family generally put some rocks in a pail and built a little small wigwam around it. We built a little small wigwam that was covered up with bark. We used birch bark, or, later on, tar paper. We had a little round wigwam made with six, seven, stakes, which were tied up on top. Between two stakes left enough room for an entrance. We build it with room enough for one man to set in. It was just big enough for one man to curl around the rocks and set in there. It wasn't high, but they were enclosed tight.

There were no seats or platforms in there. We just had boughs on the ground inside the sweatbath. We only used hay and boughs on the ground. We had the boughs and the straw. We call it "bath straw," in Indian. Yea. We put the boughs on the floor with hay, lots of hay, so you don't get next to the moisture in the ground. We laid cedar boughs on the bottom of the sweathouse, on top the hay, and when we were ready we dug that sand so that a pail with hot rocks would set in there straight and not tip. We have some more boughs on the floor for you to lay on. Boughs of the cedar purifies the blood, and when you lay on them they draw out what's ailing you.

The fire was built outside. We heated the rock outside and then we took shovels or sticks and put them in a pail, in a bucket. There were about ten rocks, about as big as your fist. Some were a little bigger, to keep hotter a longer time. After the rocks were heated, we put them in a galvanized pail, or in an iron kettle, and we took them into the sweathouse.

Before you sweat, you take lots of water. You drink a lot of water, a lot of liquid. Drink a little lukewarm water, or water that's a little bit on the cold side. Drink a little water before you go in, and then when you're in there, spray a little bit on the hot rocks.

© Tim Roufs. Källa: <http://www.d.umn.edu/cia/faculty/troufs/Buffalo/PB26.html>.

Kronologi

En viktig aspekt på kokgropar är att de grupperar sig mycket tydligt kronologiskt. 74 % av de 65 västsvenska daterade kokgroparna som jag (med hjälp av Ola Kadefors) insamlat data kring faller i yngre bronsålder, med de övriga relativt jämt fördelade mellan 3300 och 1100 BP (se även Lundqvist 1997, s. 72). (Ett markant undantag är de till mellanmesolitikum daterade kokgroparna från Timmerås (Forshälla) i mellersta Bohuslän som var anlagda för närmare 8000–9000 år sedan (Robert Hernek, muntlig upplysning). Annars är 14 % av dem anlagda i förromersk järnålder, 6 % i romersk järnålder, samt 4,5 % i yngre järnålder.

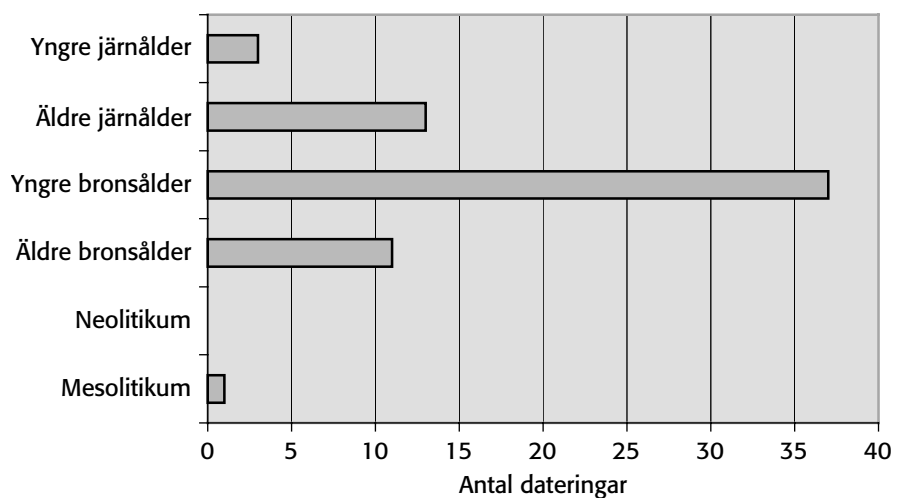

Fig. 7. Fördelningen av ca 70 daterade kokgropar i Västsverige.

Denna kronologiska fördelning har de gemensamt med nordeuropeiska kokgropar i allmänhet, där man dock kan se en förskjutning mot äldre järnålder ju längre norrut man kommer (Narmo 1996, s. 83). En sista aspekt i sammanhanget är att deras sammanhang sällan är boplatsens, de ligger ofta i en grupp utan boplatssammanhang, eller är inte samtida med den boplat de påträffats på.

Sammanfattande kommentar

Den allmänna uppfattningen bland arkeologer tycks vara att kokgropar är ett resultat av matlagning i någon form. Jag har velat visa att tolkningen kan diskuteras, och har argumenterat för att kokgropen som värmemagasin kan vara ett alternativ. Hade kokgropen som företeelse varit jämnare fördelad

över tid och rum, kunde man argumenterat för att ändamålet varierat. Den klara kronologiska kopplingen till ett decennium kring Kristi födelse indikerar dock snarare en enhetlig och standardiserad användning i en enhetlig kulturell miljö.

Tack

Jag har ur Lennart Hägglunds vetenskaps fond tacksamt tagit emot bidrag till att utveckla tankarna om kokgropens möjliga funktioner som bl.a. framförs i denna rapport.

Under årens lopp har jag diskuterat kokgropars tolkning med många kolleger. Tack alla både för hårt motstånd och uppmuntran. Sista ordet är naturligtvis inte sagt.

Referenser

- Artelius, Tore 1994. Gjutformar, gropar och gravar. För- och slutundersökning av fornlämning 60, bronsålderslämningar Flädje by, Flädje 1:2 i Alfshögs sn, Falkenbergs kommun, Halland. *Arkeologiska Resultat UV Väst* 1994:23.
- Claesson, Pia 1998. Kokgropar från järnåldern vid Sunningeleden. Gravar och kokgropar vid Sunningesund. *Arkeologiska Resultat UV Väst Rapport* 1998:3.
- Driver, Harold 1969. *Indians of North America*. Chicago. University of Chicago press, 1969.
- Fors, Tina 1996. Rostningsgropar från bronsåldern vid Eldsberga. *Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer* 1997:7.
- Gustavsson, Karl-Olov 1993. Varbergsbygdens naturhistoria. I: *Varberg. En kommuns historia*, s. 9–27. Huvudredaktör: Lennart Blom.
- Johansson, Glenn 1997. En lihultboplats med äldre och yngre inslag. Fornlämning 37, Morlanda sn, Orust kommun, Bohuslän. *Arkeologiska Resultat UV Väst Rapport* 1997:23.
- Kroeber, A.L. 1953. *Handbook of the Indians of California*. Berkely, CA California Book Company.
- Lerche, Grit 1969. Kogegruber i New Guineas höjland. *Kuml. Årbog for jysk arkeologisk selskab* 1969.
- Lopatin, Ivan A. 1960. Origin of the Native American Steam Bath. *American Anthropologist*. Vol 62 1960 s. 977–993.
- Lundborg, Lennart 1971. Den förhistoriska forskningen i Halland. *Halland* 1971.
- Narmo, Lars Erik 1996. ”Kokekameratene på Leikvin”. Kult og kokegroper. *Viking* Bd LIX 1996. Oslo.
- Norberg, Erik 1996. Gropanläggningar med uppvärmd sten. C-uppsats i arkeologi VT 1996, Umeå Universitet (stencil).
- Schaller Åhrberg, Eva 1997. Arkeologisk förundersökning. En nyupptäckt fornlämning på fastigheten Barkhult 2:1, Veddige socken, Halland. *Arkeologiska Resultat UV Väst Rapport* 1997:13. Riksantikvarieämbetet.
- Thrane, Henrik 1974. Hundrevis av energikilder fra yngre bronzealder. *Fyndske minder*. Odense
- Weiler, Eva 1996. Område med kokgropar vid Grimetongravfältet. Fornlämning 99, Grimeton 15:29, Grimeton sn, Varbergs Kommun, Halland. Internrapport UV Väst 1996.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningslista

<i>Anr</i>	<i>Typ</i>	<i>Fyllning</i>	<i>Träkol i botten</i>	<i>Storlek</i>	<i>Djup</i>	<i>Fnr</i>
A200	Kokgrop	Grusig sand med skörbränd sten och träkol	Ja	>1,0	0,44	1
A213	Kokgrop	Grusig sand med skörbränd sten och träkol	Ja	1,5	0,85	11
A228	Grop	Svagt humös sand med relativt rikliga mängder träkol och sten		1,3×1,0	0,32	
A240	Recent grop	Matjord		1,1 m		
A251	Grop			1,8		
A263	Kokgrop	Grusig sand med skörbränd sten och träkol	Ja	1,3	0,6	12
A279	Grop	Svagt humös sand		0,6	0,14	
A289	Recent grop	Matjord		0,8	0,07	
A304	Recent grop	Matjord		0,7	0,03	
A315	Recent grop	Matjord		0,25	0,05	
A324	Stolphål/-sgrop	Sotig humös sand/svagt humös stenig sand		0,23/0,55	0,2/0,3	
A334	Stolphål	Svagt humös kolspättad mo		0,45	0,18	
A343	Grop	Svagt humös kolspättad mo/finsand		1,8	0,24	
A365	Stolphål/stolp-hålsgröp?	Sotig humös sotig sand/svagt humös mo/sand		1,2	0,36	
A380	Recent grop	Matjord		0,7	0,03	
A428	Rotvält	Mörkbrun humös sand med inslag av träkol		1,3×0,5	0,2	
A454	Grop	Humös stenig mo med enstaka kolfragment		>1,8×0,7	0,22	
A488	Kokgrop	Sotig finsand m skörbr sten och enstaka träkolfragment		0,6	0,35	13
A508	Recent grop	Matjord		>0,75	0,1	
A527	Kokgrop	Grusig sand med skörbränd sten och träkol		>0,8	>0,18	
A538	[Grop?]	[Hängde i tätkanten]		>0,25		
A550	Kulturlagerrest?	Svagt humös sand med inslag av träkol . Ingen tydlig profil		1,75×1,0		
A577	Kulturlagerrest?	Svagt humös sand med inslag av träkol. Ingen tydlig profil		3,5×0,75		
A616	Kulturlagerrest?	Ingen tydlig profil		0,3		
A628	?			0,7		
A637	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,2		
A649	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,2		
A660	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,2		
A671	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,2		
A682	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,4		
A696	Stolphål?	Ingen tydlig profil		0,25		

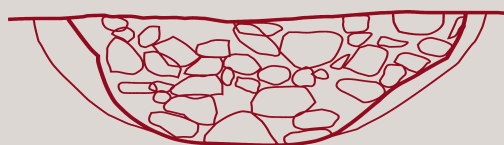
Bilaga 2. Fyndlista

<i>Fnr</i>	<i>Anr</i>	<i>Pnr</i>	<i>Typ</i>	<i>Dekor</i>	<i>Antal</i>
1	200		Krukskärva, bukdel (TRB)	Pinnstick i 2 rader	1
2		301	Yngre rödgods	Gul och brun glasyr	1
3		301	Grön glasbit		1
4		302	Flersidig kärna, flinta		1
5		303	Krukskärva, mynning (ev. TRB)		1
6		537	Ryggspån, flinta		1
7		549	Krukskärva, bukdel (TRB)		1
8		747	Avslag, flinta		1
9		Lösfynd	Avslag, flinta		1
10		Lösfynd	Övrig slagen flinta		1
11	213		Kolprov, ytligt i V		1
12	263		Kolprov, bottenskikt		1
13	488		Kolprov, övre delen		1

Figurförteckning

<i>Fig. 1. Utsnitt ur GSD-Sverige kartan med platsen för undersökningen markerad.</i>	<i>6</i>
<i>Fig. 2. Utsnitt ur GSD-Ekonomiska kartan, blad 6B 1i, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.</i>	<i>8</i>
<i>Fig. 3. Planritning över undersökt yta. Skala 1:250.</i>	<i>9</i>
<i>Fig. 4. Kokgropar i profil i skala 1:20. a. A263 på Veddige 64. b. från Morlanda 37 (Johansson 1997).</i>	<i>12</i>
<i>Fig. 5. Vedartsbestämt träkol från ett urval kokgropar.</i>	<i>13</i>
<i>Fig. 6. Ett sweathouse från början av 1900-talet (Minnesota USA). Hyddan är byggd över en kokgropsliknande anläggning.</i>	<i>15</i>
<i>Fig. 7. Fördelningen av ca 70 daterade kokgropar i Västsverige.</i>	<i>16</i>

Undersökningen av en plats med kokgropar inspirerade till funderingar om hur den i arkeologiska sammanhang så vanliga kokgropen egentligen använts, och ska ses som ett första steg i en planerad studie i kokgropens plats i förhistoriska samhällen.

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

ISSN 1404-2029